

Vltavíny

Jiří Havlovic

Pavel Pilecký

Vltavíny jsou přírodní, silně křemičitá skla. Mohou být kapkovitého, diskovitého, tyčinkovitého, destičkovitého či nepravidelného tvaru s charakteristickým drsným až zvrásněným povrchem. Jejich velikost se pohybuje od několika milimetrů do deseti centimetrů. V souladu s velikostí kolísá jejich hmotnost od zlomku gramu do desítek až stovek gramů. Největší jihočeský váží 110,9 gramu. Z moravských výskytů bylo popsáno více vltavínů těžších než dvě stovky gramů. Dosud největší je ze Slavic, jeho hmotnost dosahuje 265,5 gramu.

Zelené sklovité útvary se nalézají v jižních Čechách a na jižní Moravě v jílech a šterkopiscích třetihorního a čtvrtohorního stáří. V odborné literatuře byly poprvé popsány roku 1787.

Co se původu týče, převládá mezi odborníky názor, že vltavíny vznikly před čtrnácti a půl miliony let přetavením pozemských hornin během exploze při dopadu velkého meteoritu. Na tektitech je asi nejzajímavější jejich vznik, jelikož ani dnes není vědecká veřejnost za jedno. Podle současné teorie tektity vznikly na rychlém ochladnutí roztaveného materiálu na balistických drahách, čímž se tak jedná o jistý druh *impaktitů*, vzniklých roztavením materiálu při dopadu velkého meteoritu na povrch Země. Při dopadu dojde k roztavení okolní horniny, která je mohutnou explozí vymrštěna vysoko do atmosféry, kde se tavenina ochladí a dopadne na zemský povrch v podobě tektitů, které se pak nachází až několik set kilometrů od místa dopadů asteroidu. Podle nejpravděpodobnější teorie vznikly vltavíny společně se vznikem **Rieského kráteru**, který nalezneme mezi Norimberkem, Stuttgartem a Mnichovem a ve kterém se nachází středověké městečko Nördlingen.

Nejstaršími objevenými tektity jsou bediasity, které mají na kontě přibližně 34 miliónů let, následují naše jihočeské vltavíny (15 miliónů let)

Vltavíny však znali již naši předkové v době kamenné. V pravěku byly tektity považovány za posvátné předměty a nosili je jako amulety a z ostrohranných střepeň vyráběli řezné nástroje. Dva nejstarší archeologické nálezy pocházejí z Gudenusovy jeskyně v kremžském údolí a z paleolitické stanice od Willendorfu v Rakousku. Na Moravě byly nalezeny v neolitických vrstvách u Oslavan a Mohelna.. Ze středověku zatím zprávy nemáme. Zato v době trvání jubilejní zemské výstavy v Praze (roku 1891) se prezentovaly vltavíny jako drahé kameny, byly broušeny a zasazovány do zlatých i stříbrných šperků. Obliba i móda byly veliké, roli hrálo asi i tehdejší české obrozenectví. Od té doby je vltavín uváděn v seznamech šperkových kamenů..

Použité prameny a literatura:

<http://mineraly.wz.cz>

Minerály - Bauer Jaroslav

Nejkrásnější a nejzajímavější kameny světa - translation Jelena Žlábková